

19. søndag efter trinitatis

2023 kunne have været et fest-år. Det kunne have været året, hvor vi fejrede, at det er 75 år siden, at FN's Verdenserklæring om menneskerettigheder blev vedtaget – få år efter 2. Verdenskrigs afslutning. Vi kunne i den ideelle verden have fejret, at menneskerettighederne var blevet udbredt i hele verden, og at de – som det var hensigten med dem – blev grundlaget for frihed, retfærdighed og fred i verden.

Vi kunne i samme ombæring have fejret Geneve-konventionerne; de indeholder krigens love. Tre af dem blev opdateret i 1949, året efter vedtagelsen af FN's Verdenserklæring, og samtidig blev en ny konvention om beskyttelse af civile i krig vedtaget.

I vores del af verden har troen på menneskerettigheder til tider antaget næsten religiøs karakter. Jeg stiller mig gerne forrest i køen af dem, som må bekende, at de har haft en næsten religiøs tro på menneskerettighederne. Jeg har tilmed arbejdet et sted, hvor det var menneskerettigheder, som var organisationens raeson-d'etre; altså det, som vi arbejdede for.

Jeg og nok også mange andre har haft en forståelse af, at menneskerettighederne var medfødte og ukrænkelige. At de var universelle, og at de derfor gjaldt ethvert menneske, uanset hvor i verden det boede, uanset køn, seksualitet, religiøs og politisk overbevisning osv.

Og i vores glæde over at leve i den del af verden, hvor frihed, retfærdighed og fred anses for selvfølgheder, så har vi måske

nok glemt, at menneskerettighederne blot er resultatet af politiske kompromiser.

Det er rettigheder, som nogen steder implementeres, men som et politisk flertal kan ændre. Og så er det rettigheder, som slet ikke bliver implementeret mange steder, og hvor de – set med vores øjne – krænkes.

Og krænket bliver de: Menneskerettighederne og krigens love. Og det i stor stil. Retten til liv, frihed og personlig sikkerhed. Forbuddet mod tortur og grusom behandling. Reglen om, at civile ikke må udsættes for direkte angreb. At syge og sårede skal evakueres og tilbydes nødvendig lægehjælp. At krigsfanger har krav på at blive behandlet med respekt og værdighed.

Det begynder at stå klart for mig – som en anden omvendt Paulus – at menneskerettighederne – trods alle de gode og anerkendelsesværdige intentioner – ikke er meget værd i mødet med de mennesker, som ikke anerkender dem. Som ikke respekterer dem.

Jeg begynder at indse, at reglen om, at enhver har ret til liv, ikke gælder alle steder i verden. Fra både Ukraine og nu Israel ser vi billeder af civile i tusindvis, der udsættes for direkte angreb, og vi ser, at krigsfanger og gidsler behandles nedværdigende og henrettes.

Det fylder os med frygt, når det går op for os, at en stat ikke altid kan yde den forventede beskyttelse af sine indbyggere. Det fylder os med rædsel, når vi ser billeder af sønderbombede byer, og vi får umådelig stor medfølelse, når vi ser billeder af forfærdede

pårørende, der leder efter sårede, døde eller måske kidnappede familiemedlemmer. Det ryster os, når vi hører, hvordan også danske unge var fanget i et land, der er ramt af granat-ild, som har antaget et dommedagsagtigt omfang.

Det er forskelligt, hvordan vi hver især reagerer. Nogen lukker øjnene og ørerne og undlader at åbne avisens sider om krigsberetninger. Nogen får en knude i maven og sover dårligt. Andre dykker ned i de historiske kilder for at prøve at forstå baggrunden for de væbnede konflikter.

Men mon ikke vi er fælles om – i hvert fald periodevis – at føle en vis opgiveness; måske endda afmagt. Afmagt over, at mennesker kan udvise så stor grusomhed over for hinanden. Afmagt over, at de mennesker, som skulle tjene deres land og beskytte deres folk, ikke formår at finde mindelige løsninger. Afmagt over, at vi ikke hver især kan gøre noget for at stoppe rædslerne.

Opgiveness og afmagt er ikke en ukendt følelse for os mennesker.

Mon ikke den lamme mand, som vi hørte om i dagens evangelium, også var afmægtig. Vi hører ganske vist ikke så meget om ham, men vi hører, at han var lam, og vi hører, at hans venner må bære ham, når han skal noget. Han har været fuldstændig afhængig af andre menneskers hjælp.

Og jeg forestiller mig, at han har følt sig afmægtig. Det gør jeg, fordi det er hans venner og ikke ham selv, der beskrives som de personer, der handler. Det fremgår implicit af fortællingen, at det er på vennernes initiativ, at de bærer ham frem for Jesus. Det er dem, der bærer ham op på taget, da de ikke kan komme ind ad

døren pga. menneskemængden, og det er dem, der laver et hul, som de kan fire ham ned igennem.

Nu skal man ikke forestille sig et pænt valmet tag med sortglaseret tegl på en smart typehusvilla – på den tid havde husene et tag, som var dækket af grene og siv, og som var lagt på nogle bærebjælker, og der har nok også været et lag ler ovenpå. Uden for huset var der en trappe op til taget. Vennerne har altså taget vejen op ad trappen med den lamme ven imellem sig. Så har de fjernet grene og siv, og de har lavet et hul i taget, hvorefter de har firet vennen ned.

Nede i huset har der givetvis været mørkt for at skærme for den stærke sol.

Og dernede i mørket befinder Jesus sig. Dernede i mørket siger han til den lamme, at hans synder er ham forladt, og at han skal rejse sig og tage sin bære og gå hjem.

Det er en fortælling, som understreger Jesu guddommelige myndighed. Han kan tilgive synder. Han kan helbrede.

Men hvis vi løfter os ud af den specifikke, konkrete historie og anskuer den fra et andet perspektiv, så viser fortællingen os noget mere.

Og her vil jeg gerne gøre et par bemærkninger om det græske sprog:

Det verbum, altså det udsagnsord, som her bruges om, at manden skal rejse sig, er det samme, som bruges senere i evangeliet, når Jesus på tredjedag opstår fra de døde. "egeirå" hedder det på græsk begge steder.

Det er altså det samme verbum, der bruges om "at rejse sig" og om "at opstå".

Og det ord, der bruges om "at lave et hul i taget", lyder på græsk "exoryzzå", hvilket betyder "at grave", og her bruges det om at grave et hul i taget. Altså det tag, der består af grene, siv og ler.

Disse sproglige forhold gør, at man kan se sænkningen af den lamme mand ned i det mørke hus som et billede på den afmægtiges vej ned i gravens mørke. Ned i det mørke, hvor man ikke kan se nogen udvej. Ikke nogen løsninger. Der hvor der kun er afmagt.

Dernede møder Jesus os. Dernede i mørket, i afmagten tager han imod os. End ikke dér lades vi alene. Og han lader os ikke blive i mørket. Dernede i mørket sender han os tilbage til livet; rejs dig, tag din bære og gå hjem, siger han til den lamme mand, og han rejser sig; han tager sin bære og går hjem.

For den lamme mand er det en opstandelse. Jesus giver ham livet igen.

Bevægelsen fra mørke til lys, fra død til liv, fra sygdom til helbredelse gælder ikke kun den lamme mand. I læsningen fra GT hører vi i dag Gud Herren sige:

"Jeg siger til Jerusalem: Du skal genopbygges, og templet skal grundlægges."

Jerusalem har gennem bibelhistorien ligget i mørke flere gange, men også lyset over Jerusalem vender tilbage.

"Lyset skinner i mørket, og mørket greb det ikke."

Ordene lyder i begyndelsen af Johannesevangeliet, og de handler om Jesus, som kom til mennesket som verdens lys. "I ham var liv, og livet var menneskers lys.", står der. Og mørket prøvede af alle kræfter at gribe ham, tage ham, kule ham helt ned, slukke lyset. Men mørket kunne ikke gribe ham. Og mørket har aldrig kunnet vinde over lyset.

Det er det, som vi har at forlade os på. Det er det håb, vi har, når vi i opgiveness og afmagt kan konstatere, at menneskerettigheder, krigens love og regeringer ikke altid kan give os den tryghed, som vi higer efter.

Selv i vores dybeste afmagt, i vores bekymringer, angst og mørke er Jesus med os. Og han vil, at vi ikke skal blive i mørket; han vil, at vi skal rejse os og gå ud og leve livet. Og selv når vi ikke længere har livet, vil han rejse os.

Og skulle vi glemme dette; skulle vi komme til at miste håbet, så har vi en forpligtelse til at bære hinanden ind i håbet; ind i lyset, ligesom de fire venner bar den lamme mand til Jesus.

Lov og tak og evig ære være dig vor Gud, Fader, Søn og Helligånd, du, som var, er og bliver én sand treenig Gud, højlovet fra første begyndelse, nu og i al evighed.

Kirkebøn:

Jeg vil nu i en lettere tilrettet version bede den fredsbøn, som Olga Grygorieva, en dansk præst af russisk-ukrainske forældre, skrev i forbindelse med Ruslands invasion i Ukraine.

Jeg bad den, da jeg for halvandet år siden holdt en andagt i Stefanskirken på Nørrebro som markering for ofre for krigen i Ukraine. Bønnen er almengyldig. Den er relevant, hvad enten krigen udkæmpes på ukrainsk eller israelsk jord eller et helt tredje sted. Og jeg må sige, at det gør mig uendeligt ondt, at det nu igen er relevant at bede den bøn.

Lad os alle bede:

Kære Gud, Vor himmelske Fader,

Det, som vi frygtede, kom til at ske: endnu en omfattende krig er brudt ud.

I tider, hvor det er sværest, hvor vi er chokerede, fortvivlede og bange for, hvad fremtiden vil bringe, søger vi tilflugt hos dig.

Du er vores klippe og vores mest trofaste beskytter.

Giv os styrke, overskud og sindsro til ikke at gå i panik og blive martret af angst.

Lad ikke rædslen bryde os ned. Men mind os om, at ved din søn, Jesus Kristus, giver du ethvert menneske, der tror på ham, en styrke til at finde frem til det bedste, det mest medmenneskelige i sig selv og give det videre til sin næste.

Kære Jesus, styrk vores kristne fællesskab, så vi følger dine bud om næstekærlighed og fører dem ud i livet selv i de sværeste tider.

Vi beder for politikere, soldater og alle magthavere, der direkte eller indirekte er involveret i krigene. Mind dem om, at de er skabt i Guds billede og at Guds ånd bor i dem, så de ikke skal samles om magt og vold, men om næstekærlighed og ægte omsorg for de nationer, der har betroet dem tillid.

Giv dem kløgt, mod og held til at finde frem til en løsning, som kan afslutte krig og blodsudgydelse.

Kære Gud, bevar freden i Europa og i verden.

Og nu til det, der gør mest ondt:

Vi beder til dig for de mennesker, der er ramt af krigen.

Vær dem nær. Lad bomberne, kuglerne, granaterne flyve forbi dem. Lad dem undslippe døden og kvæstelser. Lad dem finde husly og mad. Lad dem møde medmenneskelighed og omsorg, hvor end krigens forløb bringer dem hen.

Vi beder til dig for de uskyldige børn: hold hånden over dem og hold den fast, så intet ondt kan ske dem. Lad dem leve og blive voksne.

Vi beder for de tusindvis af uskyldige sjæle: børn, kvinder og ældre der allerede er omkommet i disse grusomme konflikter.

Kære Gud, de led så meget, tag dem i din ømme favn, trøst dem og giv dem fred.

Herre, hør vores bøn for den kommer fra hjertet! Amen.